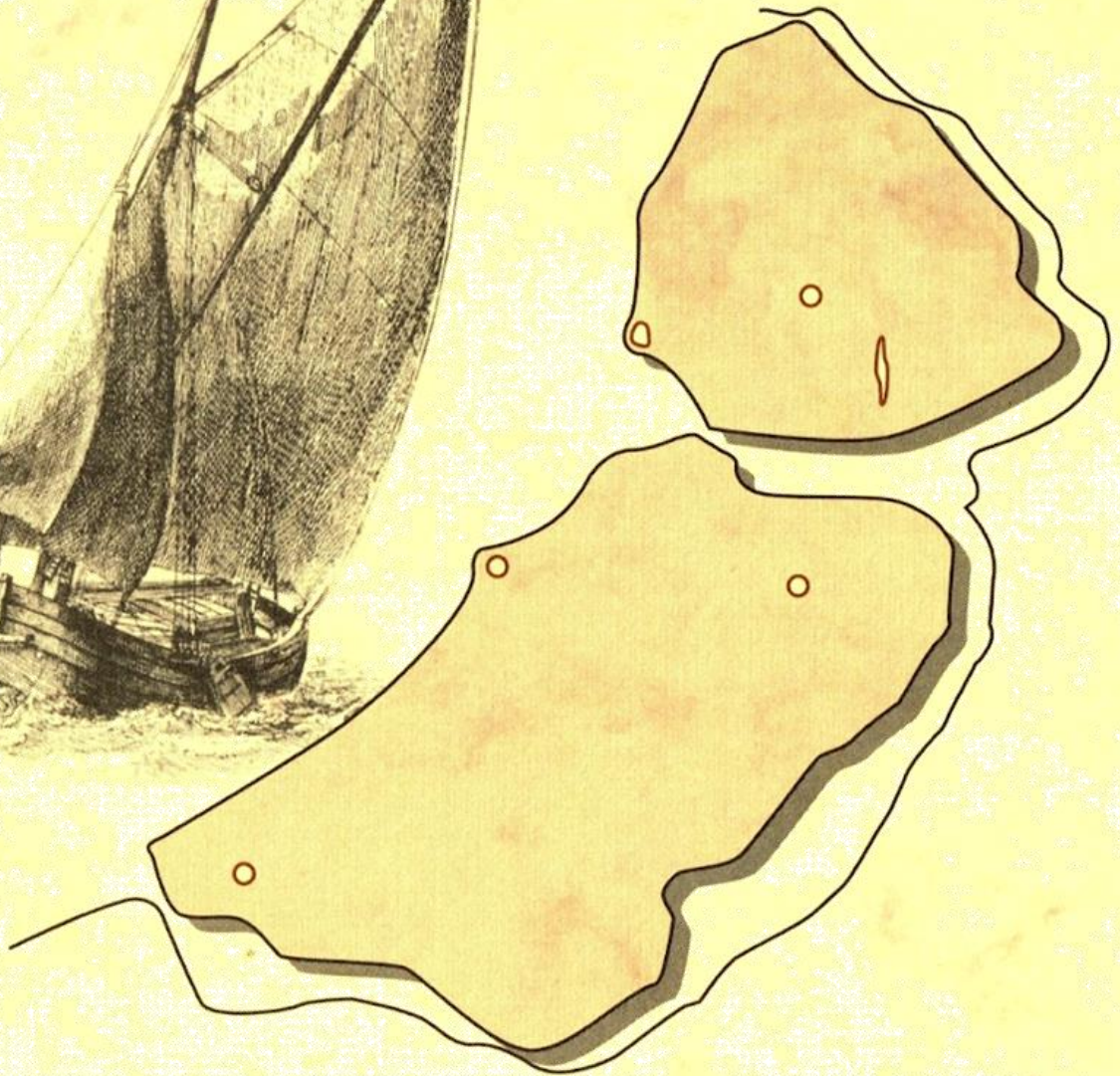
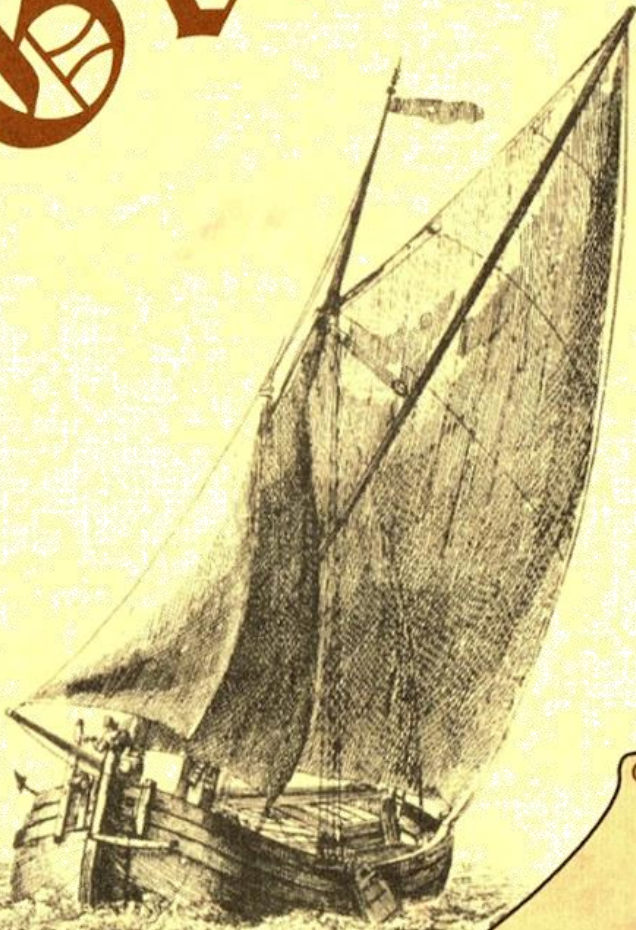

Genealogica

afdeling Flevoland

Nederlandse Genealogische Vereniging

39^e jaargang

Nr. 2

Mei 2023

Agenda

Lezingen

In Batavialand op zaterdagmiddag van 14.00 – 16.30 uur in de Ontginningszaal.

DATUM	ONDERWERP	SPREKER
10 juni 2023	Automatische transcripties	Huub van Helvoort
21 oktober 2023	Boeven in de familie	Martijn Spruit

Excursie

21 september 2023. Ook op deze datum is een excursie gepland. Bestemming wordt later bekend gemaakt.

Voorouderspreekuren.

Almere (1e zat. van de maand)	De Nieuwe Bibliotheek Centrum	11 - 15 uur
Lelystad (1e zat. van de maand)	Studiecentrum Batavialand	11 - 15 uur
Kampen (1e zat. van de maand)	Stadskazerne	10 - 12 uur
Emmeloord (2e zat. van de maand)	FlevoMeer Bibliotheek	10 - 12 uur
Dronten/Swifterbant (1e zat. v/d maand)*	FlevoMeer Bibliotheek	10 - 12 uur

* oneven maanden in Dronten,
even maanden in Swifterbant.

Vanaf september ook in Zeewolde **FlevoMeer Bibliotheek** **11 -14 uur**
Op de 2-de zaterdag van de maand

Voorouderspreekuur in Zeewolde

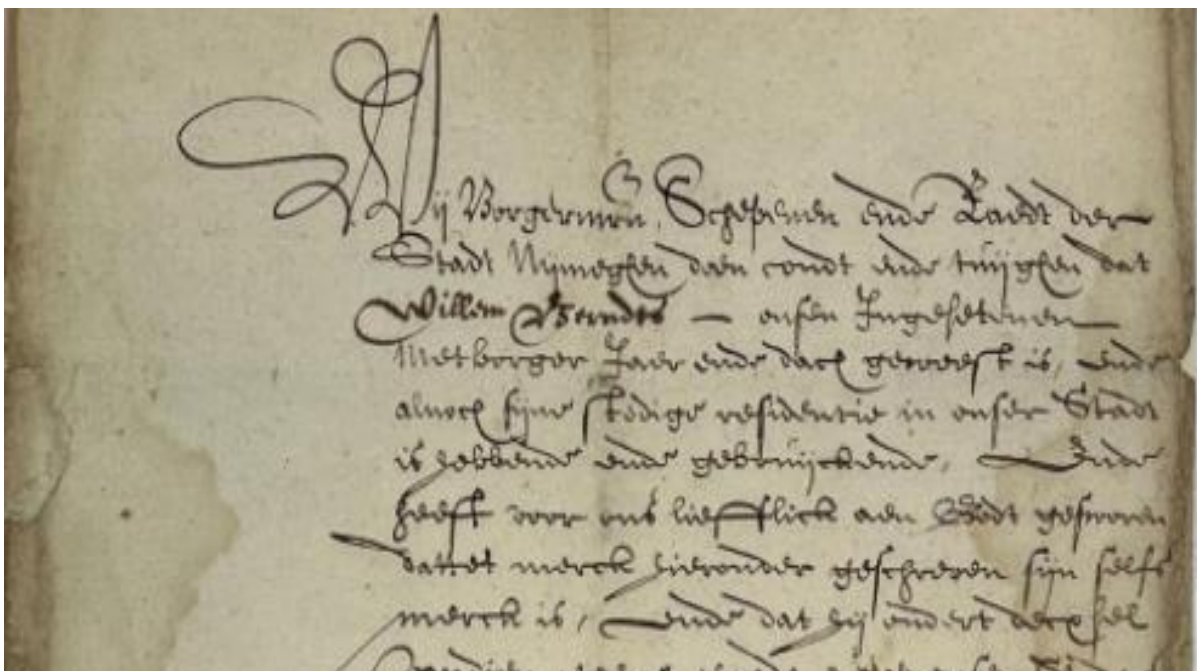
Na de zomervakantie gaan we ook in Zeewolde beginnen met het voorouderspreekuur in de FlevoMeer Bibliotheek. In samenwerking met de bibliotheek gaan we op zaterdag 9 september beginnen met een workshop **ONTDEK JE EIGEN FAMILIEGESCHIEDENIS**. Deze workshop wordt ontwikkeld door vrijwilligers van de Afdeling Flevoland in samenspraak met de bibliotheek. Door middel van deze workshop willen wij de mensen uit Zeewolde kennis laten maken met de zoektocht naar hun voorouders en het schrijven van hun familieverhaal.

Lezing op 10 juni a.s. door Huub van Helvoort: Paleografie 2.0

Om het verleden leesbaar te maken met de nieuwste technologie.

Op zaterdag 10 juni a.s. zal Huub van Helvoort een lezing geven over Paleografie, de kunst van het lezen van oude handschriften. Voor de gevorderde genealoog een zeer nuttige aanvulling op de vaardigheden die je nodig hebt om oude aktes en geschriften te ontcijferen.

Paleografie, de kunst van het kunnen lezen van oude handschriften, is iets wat ik mijzelf gedurende mijn voorouderonderzoek aangeleerd heb. Je begint met het lezen van recente documenten en gaandeweg moet je leren de handschriften en het taalgebruik in oudere documenten te ontcijferen en begrijpen. En als het niet lukte dan was er altijd wel een archivaris of onderzoeker die wilde helpen. Zo kon ik die oude documenten lezen, en met de transcripties die ik daarvan maakte en deelde het onderzoek van anderen makkelijker maken. Met de hulp van een (personal) computer werd dat al een stuk makkelijker. De intelligentie van de computer helpt ons steeds beter met allerlei taken. Het begon aan het eind van de vorige eeuw met het kunnen lezen van gedrukte teksten (OCR). Met behulp van de recente ontwikkeling van algoritmes voor en gebruikt door deze (kunstmatige) intelligentie zijn we nu in staat om de computer te leren om handschriften te herkennen. Hierbij leert de computer op vrijwel dezelfde manier als ik vroeger deed om documenten te transcriberen. In deze lezing laat ik zien wat de huidige mogelijkheden zijn, hoe die al worden toegepast en wat we nog kunnen verwachten.

Lezing : Het nut van oude belastingregisters

Op 25 februari was er een boeiende lezing door oud-belastinginspecteur Mr. (Aad) A.H.G. Verouden. In een heel boeiend betoog wist hij verslag te doen van vastgelopen genealogisch onderzoek, dat met behulp van de belastingregisters weer op het goede spoor werd gezet. Mr. Aad Verouden is een zeer gerenommeerd genealoog en oud-voorzitter van NGV afdeling Delfland.

De belastinginning van voor 1811 bestond voor een groot deel uit 2 onderdelen, te weten hoofdgeld (belasting per persoon) en verpondingen (op onroerende goederen, soort OZB). In deze belastingregisters had men er belang bij dat alles onder de juiste naam was vastgelegd. Puttend uit eigen ervaring gaf Aad Verouden enkele voorbeelden hoe je met een vastgelopen onderzoek weer verder kunt komen. Eerste tip was, ga altijd terug naar de plaats waar je bent vastgelopen en zoek dan in de registers van het streekarchief van de woonplaats, gemeente of heerlijkheid. Belangrijk zijn de rechterlijke en de notariële archieven. Een tweede probleem komt dan om de hoek kijken en dat is de verschillende schrijfwijzen van de achternamen en de patroniemen. In de doopregisters werd altijd de naam van de vader vastgelegd en soms ook de naam van de moeder. In de praktijk gebeurde het wel dat men tiental dezelfde namen tegenkwam in een plaats en dan was het onmogelijk vast te stellen wie de vader was. In Workum in Friesland ging hij op zoek naar een halfbroer van een van de voorvaderen, zoon van Cornelis Sjoerdz de Waay en Jannetje Mijnders, ca 1720-1740 in Workum. In 20 jaar tijd vond hij 19 keer Cornelis met als vader Sjoerd, 7 keer Cornelis van een ouderpaar met dezelfde namen en 12 keer Cornelis van ouderparen met afwijkende namen. Met behulp van o.a. de quotatieregisters, kerkelijke belastingregisters, boedelscheidingsakten, hypotheekakten is het uiteindelijk gelukt om voldoende bewijsmateriaal te vinden om de juiste zoon te koppelen aan de juiste vader.

Kwam een andere voorvader met de naam van Tilburg werkelijk uit Tilburg? Jan Geraats van Tilburg was pachter van een schapenboerderij van de abdij Tongelre. In het archief van de abdij vond de pater-archivaris een schoenendoos met daarin de cijsregisters (registers van grondrente of erfpacht). In dit register stond de pachter vermeld als Jan Gerardsz afkomstig uit Tilburg. Ook via archieven van de katholieke kerk van de parochie kon men terugvinden wie de jaarlijkse kerkbijdrage had betaald. Dit ging over van vader naar zoon. Hierdoor dacht men zich van een plaats in de hemel te verzekeren. Grondbezitters gaven vaak een gedeelte (een tiende) van de opbrengst van de grond aan de pastoor of de abt van het klooster. Dit werd vastgelegd in 'de belastingboeken van de Heilige Geest' en vormen een belangrijke bron bij onderzoek over boedelscheidingen en erfgenamen.

Tot slot benadrukte de heer Verouden dat een grondig onderzoek en uitgebreide analyse noodzakelijke zijn om tot een betrouwbaar resultaat te komen. Zijn lijfspreuk is dan ook 'Volledige analyse gaat vooraf aan bewijzen'. Een zeer leerzame lezing met heel veel informatie en inzicht in nieuwe bronnen die wij allemaal kunnen gebruiken bij onze zoektocht naar onze voorouders.

Piet Peeters.

Deze lezing werd door 22 personen bezocht.

Bestuursleden en afgevaardigde gezocht

De afdeling Flevoland van de NGV is op zoek naar mensen die het bestuur willen versterken en de afdeling willen vertegenwoordigen bij landelijke vergaderingen te Bunnik.

Elke regionale afdeling van de NGV heeft een clubje mensen dat ervoor zorgt dat er contact is met de landelijke vereniging en er in de provincie activiteiten plaatsvinden op het gebied van stamboomonderzoek. We mogen ons in Flevoland gelukkig prijzen dat er actieve leden zijn die het sprekers- en excursieprogramma maken en de voorouderspreekuren bemensen in Almere, Lelystad, Dronten/Swifterbant en Emmeloord en in het najaar ook Zeewolde. Toch kunnen we nog steeds wat extra versterking gebruiken op gebied van websitebeheer, bijhouden sociale media en het maken en verspreiden van persberichten. Ook zou het fijn zijn als iemand de afdeling zou willen vertegenwoordigen bij de Algemene Vergaderingen te Bunnik.

Het bestuur vergadert zo'n zes keer per jaar, meestal bij bestuurslid Lidy Kutschruter thuis in Swifterbant, soms online per Teams. Wil je meedraaien in het bestuur dan ben je van harte daartoe uitgenodigd. Zijn er mensen die zichzelf zien in een rol als voorzitter of secretaris, aarzel dan ook niet om te reageren want de zittende bestuursleden op die functies vinden het helemaal niet erg om dan een andere rol in het bestuur op zich te nemen.

Wil je actief meedoen in de afdeling, maar liever geen bestuursfunctie vervullen dan kan dat ook want er is genoeg werk te verzetten.

Ben je geïnteresseerd om een bijdrage te leveren, in of buiten het bestuur, neem dan contact met ons op via secretaris Piet Peeters, secretaris-fle@ngv.nl of voorzitter Willy van der Most, voorzitter-fle@ngv.nl.

Wij hopen op een reactie!

Willy van der Most.

Levensloop van een NSB-familielid

Onlangs bladerde ik door een map van mijn familie Braam. Ik kwam een geschreven aantekening tegen dat betrof Jan Hommes die gehuwd was met de jongste zuster Wietske van mijn opa Braam. Jan zou op de nominatie gestaan hebben om in de oorlogsjaren burgemeester van Steenwijk te worden.

Eerst zal ik vertellen hoe ik ertoe gekomen ben mij te verdiepen in genealogie.

Ooit liet mijn moeder mij een A-4 zien waarop stond aangegeven hoe haar familie in elkaar zit. Iemand uit het dorp had het uitgezocht. Toen ze mij het papier liet zien zei ze: "Wat moet ik hier mee". Ik heb het van haar overgenomen en ergens bewaard. Enkele jaren na haar overlijden in 1987 kwam ik het weer tegen en ben mij erin gaan verdiepen.

Het was in die tijd dat de telefoon buiten werking gesteld moest worden om op internet te komen. Iemand van de familie Emmens, wonende in de omgeving van Den Haag reageerde. Als ik hem wat oude familiefoto's stuurde dan zou ik van hem de volledige stamboom op CD krijgen. Dat heb ik gedaan en het lag binnen enkele dagen op de mat. Ik heb Progen toen gekocht, gratis programma's had je toen nog niet, en daarin alles geboekt. Ik werk er nog steeds met vertrouwen mee.

In genoemde aantekening staat dat Jan Hommes in de oorlogsjaren op de nominatie stond om burgemeester van Steenwijk te worden en dat roept vragen op. Temeer omdat ik in de familie er nooit iets over gehoord heb. Ik heb een aantal maanden geleden contact opgenomen met de Historische Vereniging in Steenwijk. Een betrokken bestuurslid heeft mij uitgebreid antwoord gegeven.

Het gaat voornamelijk over Jan zijn NSB-verleden.

Hieronder volgt het resultaat van mijn onderzoek:

Jan Hommes werd geboren op 26 april 1896 te Assen als zoon van Egbert Hommes, hoofdbesteller bij de post en Sjoukje Kiers. Hij trouwde, 26 jaar oud, op 3 juni 1922 te Assen met de ruim twee jaren oudere Wietske (Wiet) Braam. Zij werd op 13 oktober 1893 geboren te Harkstede als dochter van Berend Braam (mijn overgrootvader) en Jantje van der Dijk. Jan Hommes was achtereenvolgens caféhouder, opsporingsambtenaar voedselvoorziening, commissionair in reclameartikelen en importeur van landbouwmachines. Jan en Wietske kregen twee kinderen Jantje en Egbert.

Een aantekening van een familielid geeft aan dat Wietske eerst verloofd was met Kees Scherpbier, een broer van Geesje Scherpbier gehuwd met Joost Braam. Joost was eerst bakker en later hotelhouder in Hardegarijp. Het hotel is nu van Van der Valk.

Jan Hommes

Na de lagere school heeft Jan drie jaar ULO (Uitgebreid Lager Onderwijs) gevolgd. Hij heeft het diploma controleur vee fokvereniging en beheerder Coöperatieve Aankoopvereniging voor granen, veevoeder en kunstmest gehaald.

In augustus 1920 is hij benoemd tot boekhouder bij NV J.A. Frijda's Handel Mij te Assen. Door vervanging van een collega kreeg hij er handel bij. In 1923 is hij aangevangen met een agentuur en commercieel handel in Granen veevoer en aardappelmeel enz. Jan deed veel zaken voor Pals in Groningen. Vanaf 1924 was hij vaste medewerker en kreeg ook import in zijn pakket. Hij bezocht graanbeurzen en grote graanondernemingen. In 1930 vertrok Pals naar België waardoor Jan zijn baan verloor.

Vanaf 1925 was hij vijf jaar secretaris-penningmeester van de Nederlandse Jagersvereniging.

Jan Hommes en Wietske Braam 1922

Jan neemt op 1 mei 1930 Café Restaurant “Amstel Quelle” te Groningen over van zijn zwager Jelte Hoving. Jelte, gehuwd met een andere zus van mijn opa, was eigenaar van hotel “De Phoenix” te Drachten.

In 1935 is Jan lid geworden van de Nationaal Socialistische Ned. Arbeiders Partij (NSNAP). In zijn proces-verbaal staat dat hij lid geworden is voor het Nationaal belang van het Nederlandse Volk.

Volgens een bericht in het Nieuwsblad van het Noorden van 9 mei 1935 is Jan in het congres van de Ned. Bond van hotel-, café- en restauranthouders in het verlobbedrijf (H.O.C.A.R.E.S) benoemd tot erelid.

Op 1 november 1938 treedt Jan uit als eigenaar van “Amstel Quelle”. Tot zijn latere verhuizing naar Steenwijk is Jan in het bezit van café

“Centraal” te Noordwolde. Vrachtbedrijf Jan Krediet heeft Jan verhuisd van Groningen naar Noordwolde.

Café Hommes Noordwolde

Jan neemt zitting in het bestuur van de vereniging De Eendracht die op 14 februari 1940 te Noordwolde wordt opgericht. Als doel heeft de vereniging een distributiekantoor in Noordwolde te krijgen. Men hoeft dan niet voor ieder wissewasje naar Wolvega. Uiteindelijk is het distributiekantoor er niet gekomen.

Hij geeft zich op 6 mei 1942 via een inschrijvingskaart op toe te willen treden tot de Nederlandschen Volksdienst. Het lidmaatschap gaat in op 1 september 1942.

De Nederlandsche Volksdienst

De Nederlandsche Volksdienst (NVD), werd in juli 1941 opgericht op initiatief en met hulp van de Duitse bezetter naar voorbeeld van de National Sozialistische Volkswohlfahrt in Duitsland. De oprichters van de NVD wilden al het sociale werk in Nederland bundelen in de NVD. Het ging de bezetters om de nazificering van het maatschappelijk werk in Nederland. Door zich in te zetten voor de NVD steunde men in feite de vijand. De leider van de Nederlandsche Volksdienst was Frederik Willem van Vloten.

Conform de uit 1941 daterende statuten was het doel van de NVD: de verzorging van alle Nederlanders, uit een oogpunt van zorg voor het volk en de welvaart. In de praktijk kwam de zorg neer op steun aan slachtoffers van bombardementen, verstrekking van voedsel, kleding en babyuitzetten aan aanstaande moeders, jeugdtandverzorging en wijkverpleging. De NVD

was regionaal, per gemeente, georganiseerd onder één koepelorganisatie. Als gevolg van de nationaalsocialistische rassenleer kwamen gehandicapten en bejaarden niet voor zorg in aanmerking. De NVD gaf alleen hulp aan Arische gezinnen. Zieken werden wel geholpen, maar ook weer alleen als ze Ariër waren.

Het Arisch ras

Het Arisch ras is een groep mensen volgens de verouderde rassenleer. In de leer van de nazi's zou deze groep superieur zijn aan mensen van andere rassen.

De NVD had niet veel succes in Nederland, pogingen om samen te werken met de burgerlijke en kerkelijke armenzorg en met de kruisverenigingen mislukten. Wel werden de jeugdtehuizen van het Leger des Heils ingelijfd. Dit van oorsprong Engelse genootschap was door de Duitse bezetters verboden, maar mocht na afstand van haar maatschappelijke instellingen haar kerkdiensten hervatten. In de jeugdtehuizen van het Leger werden onder het bewind van de Nederlandsche Volksdienst jongens voor de Jeugdstorm en de SS geronseld.

In "De Misthoorn" van 12 september 1942, het officieel orgaan van het Comité tot bestudering van het Joodse vraagstuk, wordt geschreven dat het drie tot zes maanden duurt dat vroegere NSNAP'ers aangenomen worden als lid van de NSB. Volgens Jan in het artikel "Dragers van een grotere idee" staat hij na negen maanden wachten, nog aan de kant van de weg. Jan en Wietske werden op het kantoor van de NSB gehoord en na verhoor werd hen door de kringleider medegedeeld dat Hommes geen voorlopige lidmaatschapskaart mag worden uitgereikt. De reden hiervan is niet bekend.

Doc.: *De Misthoorn: onafhankelijk en onpolitiek orgaan tot wering van den joodschen invloed: officieel orgaan van het comité tot Bestudering van het Joodsche Vraagstuk> 12 sep. 1942.*

NSNAP

De Nationaal-Socialistische Nederlandsche Arbeiderspartij (NSNAP), opgericht in 1931, was een nationaalsocialistische partij. Zij kopieerde in haar organisatie de Duitse NSDAP en had ook een knokploeg, een SA. Ook kopieerde ze de zwarte swastika in een witte cirkel op een rode achtergrond als embleem. Door onderlinge rivaliteit viel de partij al vrij kort na haar oprichting uiteen in drie partijen met dezelfde naam.

Een van deze drie partijen, de NSNAP-Van Rappard, streefde naar het opgaan van Nederland in het Duitse Rijk. Het stond daarmee lijnrecht tegenover de NSB, die juist streefde naar een onafhankelijk, nationaalsocialistisch Nederland. De NSNAP-Van Rappard heette korte tijd 'NSNAP-Hitler-beweging.' Op bevel van de Führer moest men het aanhangsel 'Hitler-beweging' in 1937 laten vallen.

Op 14 december 1941, de tiende verjaardag van de NSB, werden al deze bewegingen, voor zover ze nog bestonden, door de Duitsers gedwongen op te gaan in de NSB. Vanaf dat moment waren alle andere partijen, ook nationaalsocialistische, verboden door de Duitse bezetter.

In oktober 1942 informeert Jan Hommes het Gewestelijk Arbeidsbureau te Heerenveen dat Hendrik Jacob van de Berg en G. Toepeel in aanmerking komen voor uitzending naar Duitsland

ten behoeve van de arbeidsinzet. Verder is van Jan bekend dat hij in 1943 solliciteerde naar een betrekking in Oekraïne. Welk bedrijf en welke functie is niet bekend.

In 1944 heeft Jan gewerkt als opzichter aan het vliegveld Havelte en de (Duitse) stellingbouw nabij Zwolle.

Vliegveld Havelte

In oktober 1942 legde de Luftwaffe ten noorden van het Drentse Havelte een nieuw vliegveld aan. Talrijke Duitse en Nederlandse aannemers hielpen daarbij. De coördinatie van de bouwwerkzaamheden kwam voor rekening van de Organisation Todt (OT), Einsatzgruppe West. Het Arbeidsbureau in Meppel organiseerde de werving van arbeiders.

In april 1944 waren maar liefst 5.600 arbeiders bij de aanleg van het vliegveld betrokken. Zij kwamen uit alle delen van het land. Onder hen bevond zich een groot aantal Joodse mannen. De Duitsers plaatsten hen in aparte barakkenkampen. De Joodse arbeiders kwamen uit de drie grote steden en hadden relatief veel vrijheid. Daarnaast werkten er ook gedetineerden en dwangarbeiders in Havelte. De bouwwerkzaamheden gingen door tot bijna aan de bevrijding in april 1945.

Het vliegveld was al veel eerder operationeel inzetbaar, maar de Duitsers stationeerden er nauwelijks eenheden voor langere tijd. De eerste eenheid was de met Messerschmitt BF 110's uitgeruste Nachtjagd-eenheid 4./NJG 1. Verder gebruikten Luftwaffe-vliegtuigen Havelte voor tussen- en noodlandingen. Net als de andere vliegvelden zou Havelte evenmin ontkomen aan bombardementen. De zwaarste aanval vond plaats op 24 maart 1945. Toen wierpen Amerikanen 271 ton brisantbommen af op het vliegveld.

De Canadezen bevrijdden Havelte in april 1945. Hierna ontstond op de plek van het voormalig vliegterrein een natuurgebied. Hier zijn nog diverse Duitse gebouwen te vinden.

Bron: <https://www.defensie.nl/onderwerpen/vliegvelden-tijdens-de-tweede-wereldoorlog>

Wietske is geen lid van de NSB maar wel van de NVSO (Nationaal Socialistische Vrouwen Organisatie).

NVSO

Op 1 september 1938 werd de NSVO opgericht. Als een zelfstandige afdeling van de NSB stond zij onder leiding van mevrouw A.M. Hoey-Smith van Stolk. Het doel van de NSVO was:

Het bevorderen en versterken van de nationaal socialistische levens en wereldbeschouwing onder de Nederlandse vrouwen; de verzorging van nationaal socialistische werkers die dit van node hebben.

Het motto van de NSVO luidde: "Het hartvuur heilig, het haardvuur veilig".

De NSVO richtte zich vooral op zaken als vorming en voorlichting. Geestelijke en lichamelijke voorbereiding op het moederschap stonden in de bijeenkomsten centraal. Zang, sport en lezingen bepaalden het programma van de vormingskampen.

De afdeling Propaganda bracht het blad "De Nationaal Socialistische Vrouw" uit. Het blad richtte zich op leden en sympathisanten van de NSVO. Behalve verslagen van bijeenkomsten werd het blad gevuld met tips voor het huishouden en aankondigingen van vormingslessen.

Jan Hommes is op 25 augustus 1943 in Kring 13 Land van Vollenhove benoemd tot Groepsadministrateur, groep Steenwijk.

Op 2 mei 1945 is Jan door enkele leden van de lokale Binnenlandse Strijdkrachten (BS) in zijn huis in Steenwijk, Tukseweg 108, opgepakt en gearresteerd. Van de aanhouding van Jan is een proces verbaal/inbewaringstelling opgemaakt door de opsporingsambtenaar Johannes Adrianus Bucher. Hierin lezen we dat bij zijn aanhouding in zijn huis een jachtgeweer en patronen werden aangetroffen. Jan werd in bewaring gesteld in de Ambachtsschool te Steenwijk.

In brieven van destijds geven burens en kennissen te kennen dat Jan Hommes ondanks zijn NSB-lidmaatschap geen problemen heeft gegeven. Zo verklaarde Jan Krediet vaak als buurman met Jan debatten te hebben gevoerd over de NSB maar niets nadeligs te hebben ondervonden. Hun vrouwen deden vaak pogingen de mannen niet met elkaar in aanraking te laten komen. Mogelijk zou contact en discussie afvoer naar Duitsland tot gevolg kunnen hebben. Jan zou bij toeval ergens wel eens een lijst met namen van personen die naar Duitsland afgevoerd moesten worden laten liggen. De buurman kreeg dan inzage en dat gaf dan gelegenheid te waarschuwen.

Het dossier over Jan is overgedragen aan het Bijz. Gerechtshof Arnhem. Hierin staat o.a. dat hij lid is van de NVB.

Nederlandse Volksbeweging

De Nederlandse Volksbeweging (NVB) was een politieke vernieuwingsbeweging die in 1945, direct na de Tweede Wereldoorlog, werd opgericht. De NVB werd in 1951 ontbonden.

Landwacht

De Landwacht was een paramilitaire organisatie, in 1943 opgericht ter bescherming van NSB'ers en hun eigendommen. De Duitse bezetter gebruikte de Landwacht als hulppolitie. Zij werd pas operationeel in het voorjaar van 1944 en was verdeeld in beroeps- en hulplandwachters. Vanaf Dolle Dinsdag, 5 september 1944, viel de Landwacht rechtstreeks onder de Sicherheitspolizei en de Sicherheitsdienst (SD). Voor september 1944 waren er 1250 beroeps- en 9000 hulplandwachters actief, na Dolle Dinsdag deserteerde de helft. Nieuwe groepen werden toen in de Landwacht geprest, zodat in maart 1945 de beroepsgroep 6000 leden omvatte en de hulplandwacht 2000. Mannelijke NSB-leden in de leeftijd van 18 tot 55 werden automatisch hulplandwachter. Daartegen was weinig verzet. Men wilde de eigen groep wel beschermen en bovendien kon aldus tewerkstelling in Duitsland worden voorkomen. Landwachters werden vooral ingeschakeld bij het opsporen van onderduikers, joden en anderen, en van verzetsgroepen. Als zij wilden, waren zij daarin vrij succesvol omdat zij de lokale situatie goed kenden. Anderzijds zijn er vele voorbeelden waarin Landwachters niet

bereid waren plaatsgenoten te verraden, ook als zij wisten dat ergens onderduikers verborgen zaten.

In een brief van 16 februari 1946 schrijft Jan Krediet: De Duitsers hebben een paar auto's en chauffeurs gevorderd. De chauffeurs zijn gevlucht en ondergedoken. Jan Hommes wist er van en heeft ze gezien maar heeft niets gezegd. Krediet zag Jan Hommes wel als NSB-er maar niet als verklapper. Hopende, mede omdat de familie Hommes al zo zwaar is gestraft door het verlies van hun beide kinderen, zijn verdere straf niet te zwaar zal worden. De vordering van de auto's heeft plaatsgevonden bij de eerder genoemde verhuizing van Jan Hommes.

Op 5 maart 1946 schrijft de Politieke Opsporingsdienst Steenwijk aan het Nederland Beheers Instituut (NBI) te Zwolle dat Jan Hommes, lid NSB, penningmeester Groep Steenwijk NSB, Administrateur Landwacht en lid NVD is geïnterneerd in kamp "Beenderribben" te Steenwijkerwold.

Het uittreksel en overdracht proces-verbaal geeft aan:

- Aanhouding en bewaringstelling no. 283, datum 02-05-1945 door Bucher te Steenwijk.
- Verhoor no. 283 datum 01-02-1946 door V. d. Dam te Steenwijk.
- Datum 02-05-1945 kamp "De Eese". 31-08-1946 kamp "Beugelen", Staphorst.
- Dossier overgedragen aan Bijz. Gerechtshof Arnhem op 21-05-1946.
- Verdenking en eigen verklaring:
- Lid Nationaal Socialistische Beweging (N.S.B.) sedert 1935. Lid N.V.B. sedert 1942 en lid Hulplandwacht sedert 1944.

Getuigen:

- H.J. v.d. Weduwen te Heerenveen
- G.V. Vos te Weststellingwef
- H. v.d. Mei te Noordwolde
- v.d. Sloot te Noordwolde.

Documentatiemateriaal:

- *Brieven van verdachte aan het arbeidsbureau te Heerenveen en Weststellingwerf.*
- *Cartotheekkaarten N.V.D. ten name van verdachte.*
- *Schrijven afkomstig uit de archieven van de voormalige landwacht betreffende verdachte.*

Uit een schrijven van 25 juli 1946 van Wietske Hommes-Braam, p.a. J. Wolthuis te Oostwold, aan het NBI, blijkt dat Jan Hommes in "Eeskamp" Steenwijkerwold verblijft. J. Wolthuis was gehuwd met een zus van Wietske, Annechien Braam. Later blijkt dat het Kamp "De Eese" was. In WO II was het een kamp voor de Nederlandse Arbeidsdienst. Na de oorlog werden hier NSB-

ers opgesloten. Op een lijst van 14 september 1946 staan goederen aangegeven die volgens Wietske Hommes-Braam bij hen in beslag genomen zijn. Namens de Stichting Politieke Delinquenten tekent A.H. Tiesingh te Steenwijk voor akkoord dat deze kunnen worden teruggeven. Bij teruggave tekent Wietske, wonende aan de Woldstraat te Steenwijk, voor ontvangst.

Wietske Braam

Kamp De Eese

Uit een vermogensopstelling van de goederen van Jan Hommes, opgemaakt op 10 oktober 1946, blijkt dat Wietske op dat moment de kost verdient in het Posthuis aan de Woldstraat te Steenwijk en ter ondersteuning geld van haar familie krijgt.

In een brief van 9 december 1946 van de Directoraat generaal voor bijzondere rechtspleging interneringskamp "Beugelen" te Staphorst vraagt kampkommandant P. Heijmering aandacht voor de situatie van de verdachte Jan Hommes. Hij is momenteel zeer overspannen omdat zijn

dochter tijdens de detinering te Steenwijk overleden is, terwijl zijn zoon vlak na de bevrijding is doodgeschoten. Hij is nu geheel kinderloos en sterk onder de indruk van dit verlies.

In een tweede brief met dezelfde datum verklaart kampcommandant Heijmering dat Hommes tijdens het verblijf van 31 augustus 1946 in “Beugelen” zijn opgedragen werkzaamheden tot volle tevredenheid heeft vervuld. Het strafregister is blanco.

Kamp Beugelen.

Kamp Beugelen bij Staphorst (Overijssel) was een werkkamp dat in de jaren dertig van de 20e eeuw gebouwd werd in het kader van de werkverschaffing. Na mei 1940 zijn er enige tijd Chinezen die Nederland niet tijdig hadden kunnen verlaten in het kamp geïnterneerd geweest. Daarna verbleven er tot begin januari 1942 werkeloze Nederlanders. Het kamp bood ruimte aan 96 mannen. Leider van het kamp was een kok-beheerder.

Vanaf januari 1942 tot de nacht van 2 op 3 oktober van dat jaar is het kamp in gebruik geweest als werkkamp voor Joodse mannen (dwangarbeiders) die werden ingezet bij graafwerkzaamheden. Het werk werd beschreven als bezighouderij. Het redelijke rantsoen werd na enige tijd aanmerkelijk kleiner, omdat de bezetter het niet nodig vond om voldoende voedsel aan Joodse mensen te verstrekken. In genoemde nacht zijn alle Joodse mannen uit de werkkampen, zo ook die uit Kamp Beugelen, naar kamp Westerbork afgevoerd. Men was wijs gemaakt dat daar gezinshereniging zou plaatsvinden. Het ging te voet naar station Meppel, vanwaar de reis met de trein werd vervolgd.

Op een kaart met vestigingsplaatsen van de Nederlandse Arbeidsdienst (NAD), gedateerd 30 november 1942, staat Beugelen vermeld als nieuw kamp van de Nederlandse Arbeidsdienst. In 1944 werd het kamp nog gebruikt door de Nederlandse Arbeidsdienst. De tewerkgestelde jongens moesten ontginningswerk doen in de staatsbossen. Eind augustus van dat jaar overleefde de kampcommandant hopman Blom ternauwernood een aanslag op zijn leven. Een twintigtal Staphorsters werd als represaille opgepakt en gegijzeld. Deze zijn later via Kamp Amersfoort afgevoerd naar concentratiekamp Neuengamme.

Kamp Beugelen op een mooie lentedag, foto Moluks Historisch Museum F95_1873.

Het kamp is na de Tweede Wereldoorlog korte tijd in gebruik geweest als interneringskamp voor NSB'ers. Daarna werd het voor de opvang van Molukkers gebruikt en later heeft het als vakantieoord voor Berlijnse kinderen dienstgedaan. Het complex kamp is tot in de jaren 1970 als commercieel vakantieoord in gebruik geweest. De barakken waren deels afgebroken waardoor er rijen losstaande huisjes voor 4 à 5 personen ontstonden. De huisjes raakten uiteindelijk buiten gebruik en werden gesloopt.

Veroordeling van Jan Hommes.

Op 11 december 1946 vond er een speciale rechtbankzitting plaats waarin o.a. Jan Hommes werd aangeklaagd. Jan verblijft op dat moment nog steeds in kamp Beenderribben te Steenwijkerwold.

Aan Jan Hommes werden de volgende strafbare feiten ten laste gelegd:

Dat hij tijdens de bezetting:

- NSB lid is gebleven, deels als groepsadministrateur en penningmeester van de NSB.
- Herhaaldelijk is gaan jagen in gezelschap van een Duitse marineofficier.
- Steun aan de vijand en handlangers heeft verleend.

Met betrekking tot het derde punt wordt vermeld dat hij:

- afdelingsadministrateur was bij de Nederlandsche Landwacht in Steenwijk e.o.;
- bij het Gewestelijk Arbeidsbureau te Heerenveen de mededeling heeft gedaan dat enkele personen in aanmerking kwamen voor uitzending naar Duitsland;
- in aanraking kwam met een aannemer die voor de Duitse Wehrmacht werkte op het vliegveld Havelte en daardoor opzichter op het vliegveld is geworden;
- controle heeft uitgeoefend voor de Wehrmacht bij de stellingbouw nabij Zwolle.

Jan werd ter zitting bijgestaan door een advocaat uit Zwolle. In zijn verweerschrift van 18 december 1946 vanuit het interneringskamp Beugelen geeft Jan aan het met de genoemde punten door het tribunaal eens te zijn, maar geeft verzachtende omstandigheden aan. Dat in de periode van 13 april 1945 tot 7 mei 1945 bijna dagelijks 2 mensen bij zijn vrouw thuis kwamen en daarbij alles van waarde en andere goederen o.a. het babygoed waar zijn dochter mee bezig was te maken (was Jantje zwanger?), schoenen, laarzen, fietsen enz. hebben gestolen. Ook is er nog ca. fl. 2.500,-- tot fl. 3.000,-- zoek welk bedrag zijn dochter voor haar broer en haar zelf in bewaring had. Dat in begin mei 1945 zijn vrouw, geen lid van de NSB zijnde, en dus geen gevangaanzegging kreeg haar woning te verlaten met achterlating van bijna alles wat ze bezat. Het is hem nooit duidelijk geworden waarom wel zijn vrouw alles werd afgenomen en andere vrouwen, onder dezelfde omstandigheden verkerende niets is afgehaald.

Jan Hommes krijgt als gedetineerde een aanslagbiljet Personele belasting. Een rechtskundig bureau te Steenwijk neemt dit in behandeling. Wietske verblijft dan ten huize van hotel J. v.d. Ploeg, Woldstraat te Steenwijk. Volgens Wietske Hommes-Braam heeft het Nederlands Beheersinstituut het gehele vermogen in beheer en zijn man en vrouw het verschuldigde bedrag niet in staat te betalen.

Jan werd schuldig bevonden aan het ten laste gelegde en de voorzitter van de rechtbank sprak op 23 december 1946 straf uit:

Ontzegging van de rechten van kiezen en verkiesbaarheid bij krachtens wettelijke voorschrift uitgeschreven verkiezingen; internering, met advies deze te doen eindigen op 15 april 1948. Beslist, dat het beheer over het vermogen van de schuldige zal eindigen twee maanden nadat op deze uitspraak het fiat executie zal zijn verleend.

Kamp Beenderribben, Blokzijl

Jan en Wietske stonden samen op de volgende adressen ingeschreven:

- 26-04-1927 Petrus Hendrikstaat 10 te Groningen.
- 04-11-1938 Frieschestraatweg 7a te Groningen.
- 25-04-1939 Noordwolde A330 te Noordwolde, Weststellingerv.
- 07-05-1943 Tukseweg 108 te Steenwijk.

Na de oorlog woont Sietske enige tijd bij haar zwager en zuster p.a. Jan Wolthuis te Oostwold. Jan verblijft na de oorlog in de interneringskampen Beugelen te Staphorst, De Eese te Steenwijk en Beenderribben te Steenwijkerwold .

Na zijn invrijheidstelling staat Jan ingeschreven op de volgende adressen:

- 03-02-1947 Asserstraat 36 te Rolde.
- 07-02-1966 Vossepad 50 te Emmen.
- 21-10-1969 Vossepad 40 te Emmen.
- 06-01-1982 Vossepad 98 te Emmen.

Na de oorlog heeft Jan Hommes, samen met Johannes Klaas van Dalen, weduwnaar van dochter Jantje, nog jaren lang de herinneringstegels voor de TT deelnemers verzorgt. Hij overleed, 88 jaar oud, in Emmen op 23 januari 1985. Zijn vrouw Wietske, was 4 jaar eerder overleden, op 5 januari 1981.

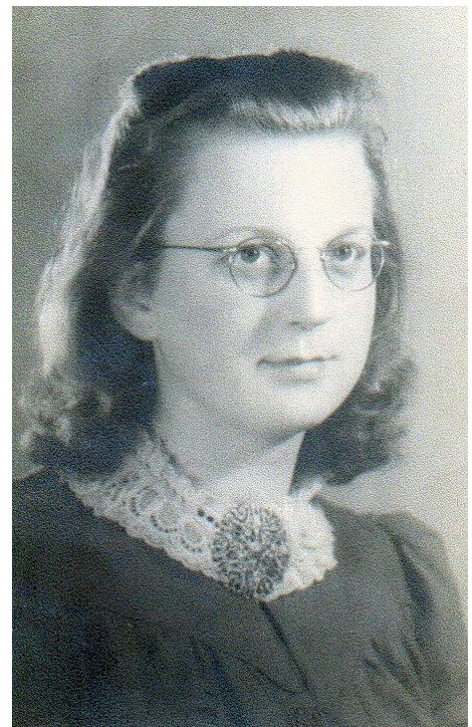
Van de kinderen van Jan en Wietske, Jantje en Egbert, zijn de volgende bijzonderheden bekend.

Jantje Hommes

Jantje (Janny) werd geboren te Assen op 7 maart 1923. Zij overleed op 22-jarige leeftijd op 18 mei 1945 te Meppel in het Diaconessen Ziekenhuis.

Tijdens de oorlog was Jantje jeugdstormleidster. Volgens officiële stukken is Jantje overleden aan dysenterie. Er zijn binnen de familie meerdere versies van haar overlijden. Ze zou overleden zijn als gevolg van een miskraam. Ook wordt gezegd dat ze in het ziekenhuis geen eten wilde ontvangen van niet NSB'ers. Dit leidde tot verhogering. Het derde verhaal is dat ze geen bezoek in het ziekenhuis te Meppel mocht ontvangen vanwege haar vaders negatieve NSB-verleden. Haar moeder kreeg op een dag bericht dat Jantje naar huis mocht maar niet levend.

Lijkkistenfabrikant Hendrik van Antwerpen heeft te Meppel aangifte van overlijden gedaan.

Janny Hommes

Op 7 augustus 1945 is haar overlijden in haar woonplaats Emmen geboekt.

Jantje trouwde op 21-jarige leeftijd op 24 augustus 1944 te Steenwijk met Johannes Klaas (Jos) van Dalen, 30 jaar oud, broodventer, techniker en vertegenwoordiger lichtreclame. Jos werd geboren op 2 juni 1914 te Emmen als zoon van Jan van Dalen, commissionair, en Grietien Reinders. Hij overleed, 64 jaar oud, te Emmen op 5 mei 1979.

Jantje stuurt op 7 juli 1942 (datum poststempel) een kaart naar haar oom Derk Braam. Als afzender staat hierop vermeld: "Arbeidsmeisje Janny Hommes, A.D.s.M. Kamp V, Suzannapark 2, Hilversum".

Uit deze kaart mag geconcludeerd worden dat Janny tot de vrijwillige Arbeidsdienst is toegetreden. De Arbeidsdienst voor Meisjes (ADvM) wordt begin 1941 opgericht als een op zichzelf staande eenheid binnen de Nederlandse Arbeidsdienst. Elk kamp is bestemd voor meisjes van 17 tot 25 jaar en is gevestigd in statige villa's. De meisjes zijn verplicht de NAD zes maanden te dienen. Het ligt in de bedoeling de meisjes op vrijwillige basis in nationaal-socialistische zin op te voeden tot "flinke gezonde huisvrouwen". In elk "kamp", verblijven ca. veertig meisjes.

De ADvM kent als uniform een mantelpakje, een baret van dezelfde stof, witte bloes en lage zwarte schoenen. Op de linker bovenmouw van het jasje een zwart/wit zijden embleem met het zonnerad en daaronder de letters A.D. De meisjes helpen onder meer in de huishouding en dan vooral in kinderrijke arbeidersgezinnen, op de boerderij zelf en bij het binnenhalen van de oogst. Afhankelijk van hun rang dragen de meisjes in de ADvM een broche in goud, zilver of brons.

Johannes Klaas was tijdens de oorlog Duitsgezind. Bij de bevrijding is Jantje gevangen genomen.

Egbert (Bertie) Hommes

Egbert Hommes.

Egbert (Bertie) werd geboren te Assen op 6 april 1926. Hij overleed op 19-jarige leeftijd op 13 april 1945 te Oldeberkoop.

Egbert sneuvelt in landwachtersuniform in de tweede wereldoorlog gelijk met tien Nederlandse SS-ers (Schutzstaffel) en landwachters in een schietpartij met Canadezen.

In het boek "Strijders, onderdrukkers en bevrijders" van Jack Kooistra (Jack wordt wel de Simon Wiesenthal van Friesland genoemd) staat op blz. 197 vermeld:

"Hommes, Egbert; Assen 6 april 1926 - 13 april 1945 Oldeberkoop om 20.00 uur. Woonde te Steenwijk, Tukseweg 108. Ongehuwd. Zoon van Jan Hommes en Wietske Braam. Studerend. Geen kerk. Egbert was landwachter en is zonder vorm van proces en onder toezicht van de Canadese bevrijders geëxecuteerd door Foppe Kuiters en Luitzen "Mike" van der Wal.

Zijn stoffelijk overschot bleef een etmaal lang in de berm liggen. Overlijdensakte 105/1947 d.d. vrijdag 18 juli 1947 gemeente Oostellingwerf. Oorspronkelijk begraven op de algemene begraafplaats aan de Meppelerweg te Steenwijk, tweede klasse, rij 1 nr. 16. De begrafenis van Egbert moet volgens een opstelling van café restaurant 't Posthuis, Woldstraat 52, Steenwijk f 386,45 gaan kosten. Een specificatie is in het archief aanwezig.

In een later gehouden onderzoek kwam onderstaande naar voren.

Executie van toen Nederlandse collaborateurs bij Oldeberkoop.

In de middag van 12 april werd Oldeberkoop bevrijd door het "D" Squadron van de Royal Canadian Dragoons. Later op de dag werd er in het dorp door hen een tijdelijk hoofdkwartier gevestigd. Vanuit het hoofdkwartier werden de bewegingen van het "D" squadron gecoördineerd. Het was ook de plek waar krijgsgevangenen uit de directe omgeving verzameld werden. Deze krijgsgevangenen waren vaak Duitsers, maar soms ook Nederlanders die vrijwillig bij de Waffen-SS, het NSKK (Nationalistisch Kraftfahrkorps, paramilitair onderdeel van NSDAP) of bij de Nederlandse Landwacht dienden. Op deze 12e april werden tien van deze collaborateurs onder grote belangstelling het kampement in Oldeberkoop binnengebracht. De haat tegen mensen die met of voor de Duitsers vochten was groot onder het merendeel van de Nederlandse bevolking. Een inwoner van Oldeberkoop beschreef het moment dat de mannen werd binnengebracht: "Het publiek joelde en fluitte, sommigen spuwden en enkelen konden hun handen niet van hen afhouden. Eén ervan kreeg een klap tegen zijn hoofd, dat hij zat te suizebollen." Niet veel later werden deze krijgsgevangenen weer weggevoerd. Vermoedelijk met als doel om ze naar een echt gevangenkamp in Vledder te brengen. Maar daar zouden de mannen nooit aankomen. Zij werden alle tien in het Koepelbos net buiten Oldeberkoop zonder enige vorm van proces doodgeschoten.

Lang werd gedacht dat de Canadezen verantwoordelijk waren voor deze onrechtmatige executies. Maar in 1995 werd duidelijk dat de Canadese betrokkenheid minimaal was. Verhalen over betrokkenheid van twee voormalige verzetslieden werden bevestigd toen één van hen bekende de schoten te hebben gelost. Vlak voor zijn dood in 1995 bekende de destijds 77-jarige oud verzetsstijder Luitzen 'Mike' van der Wal tegenover de Leeuwarder Courant dat hij het geweer heeft gehanteerd, waarmee de fatale schoten op die vrijdag de dertiende april 1945 zijn gelost. Naast zichzelf waren een collega, een Canadese chauffeur en enkele mannen die de graven hadden gedolven bij de executie aanwezig.

Wat precies de directe aanleiding was voor het vermoorden van de Nederlandse collaborateurs en wat de precieze rol was van de twee Nederlanders en de Canadees is nooit

helemaal opgehelderd. Er bestaan verschillende lezingen van de gebeurtenissen die aan de schietpartij voorafgingen.

De lijken werden uiteindelijk op 14 april 1945 in een massagraf aan de rand van de weg begraven. Op 2 juli 1947 wordt het massagraf in de berm van de Bovenweg geopend door de dienst identificatie en berging en er worden inderdaad tien lijken in uniform gevonden. Negen droegen een landwachtuniform. Toen zijn ook de namen van de meeste slachtoffers bekend geworden:

Gerrit Jan Seevinck (38) landwachter en winkelier uit Gaanderen, Bernhard Janssen (47) fabrieksarbeider en landwachter uit Zeddam, Hendrik Dales (41) landwachter en boer uit Wisch, Okko Frikken (26) Grüne Polizei, transportarbeider uit Emmen, Douwe Jonkman (27) landwachter en kapper uit Vlagtwedde, Heike Ham (22) landwachter en landbouwarbeider uit Onstwedde, Egbert 'Bertie' Hommes (19) zonder beroep, Grüne Polizei uit Steenwijk Arnold Pieter Post (33) landwachter en hoofdcommies uit Amsterdam. Van twee mannen van de Nederlandse Landwacht kon de identiteit nog niet worden achterhaald.

Wachtmeester Okko Frikken en Bertie Hommes behoren volgens identiteitsplaatjes tot de Grüne Polizei, al heeft Hommes een landwachtuniform aan. De andere acht zijn landwachters. Dales en Seevinck behoren tot dezelfde eenheid. Omdat papieren en ringen werden gevonden is de conclusie dat de begrafenis in 1945 'slordig' is uitgevoerd. Vooral het identificeren van Dales kostte moeite. Bij zeven personen lukte dat wel vrij snel. Van twee blijft de identiteit geheim. Ze liggen anoniem op de Duitse oorlogsbegraafplaats in IJsselstein. De hoop is dat via DNA-onderzoek de identiteit alsnog te achterhalen is. Daartoe zijn ze in 2014 opgegraven. Het DNA is nu vastgelegd.

De Tukseweg 108 in Steenwijk en haar bewoners in WOII .

Jan en Wietske hebben, volgens een persoonskaart van het Centraal Bureau voor Genealogie, vanaf 7 mei 1943 aan de Tukseweg 108 te Steenwijk gewoond. Dit was na de datum dat drie Joodse mensen, die daar oorspronkelijk woonden, afgevoerd en vermoord zijn. Of Jan die woning toen gekocht heeft of zich heeft toegeëigend is niet bekend. Tijdens de Duitse bezetting werden in Steenwijk dezelfde anti-joodse maatregelen genomen als in de rest van ons land. Veel huizen van joden die in de Tweede Wereldoorlog werden gedeporteerd werden door NSB'ers geconfisqueerd. Zo ook in Steenwijk.

Transportondernemer en luchtwachtcommandant Thomas de Vries uit Grootegast kocht op 23 november 1942 voor 8.000 gulden via de A.N.B.O. (Alg. Ned. Beheer van Onroerende Goederen, een nazi-organisatie die tijdens de Tweede Wereldoorlog Joods eigendommen verkocht) twee woningen aan de Tukseweg 106 en 108 die eigendom waren van Marianne, Mozes en Margarita de Groot. De eindpan in de nok van het dak van het pand Tukseweg 108 is voorzien van een Malteser kruis.

Malteser kruis:

Het achtpuntige Kruis van Malta of Maltezer kruis heeft vier armen, zeer smal op het snijpunt

en breed op de uiteinden, die uitlopen in twee punten. Het is afgeleid van het christelijke kruissymbool. De acht punten symboliseren de acht zaligmakingen. In de elfde eeuw werd het Maltezer kruis voor het eerst gebruikt door de kruisridders die behoorden tot de Soevereine Militaire Orde van Sint Jan van Jeruzalem en Malta. Deze orde werd ook wel Johannieterorde, Orde van Malta of Maltezer genoemd. Het is een rooms-katholieke ridderorde. In deze Orde en de protestantse Johannieter Orde in Nederland is dit kruis nog steeds het

ridderkruis en het herkenningsteken van deze ridderorden. Ook honderden andere ridderorden en onderscheidingen gebruiken deze vorm, met kleine afwijkingen of in andere kleuren, als ridderkruis. Het Maltezer Kruis komt onder andere voor in het Hugenotenkruis de 1- en 2-euromunten van Malta, de vlag van Ermelo, het gemeentewapen van Montfoort, en de vlag van Queensland. Het wordt ook veel gebruikt in beeldmerken.

Bron: Wikipedia

Joodse bewoners van Tukseweg 108.

Marianne, Mozes en Margarite waren de kinderen van Mannes de Groot, die stamde uit een familie die al meerdere generaties in en rond Steenwijk woonde, en van Cato de Leeuw uit Zutphen. Mannes en Cato kregen negen kinderen. Twee kinderen stierven vrij jong. Marianne was de oudste en heeft vermoedelijk nooit buitenshuis gewerkt. Ze heeft haar moeder geholpen in de huishouding. Toen haar ouders waren overleden was zij degene om de huishouding voor te zetten. Zij had een ronde rug en dat zal zeker mee gespeeld hebben dat ze niet buitenshuis ging werken. Net als haar broer Mozes en zus Margarita bleef Marianne ongehuwd. Samen woonden ze eerst op de Markt en daarna in de Onastraat. In 1940 betrokken ze de

Mozes de Groot

woning aan de Tukseweg. Mozes werd onderwijzer en heeft aan school C in de Ontwikkeling van de Onnastraat en school B aan de Paardenmarkt gestaan. Hij was ook actief als vakbondsman van de Bond van Onderwijzeres in Steenwijk. Aan het begin van de oorlog vernietigde hij de bestuursadministratie. Volgens een getuige had hij ze uit voorzorg in het Kanaal gegooit. Omdat Mozes de ariërverklaring niet kon ondertekenen, werd hem evenals

alle andere Joodse onderwijzers de toegang tot de school ontzegd. De Joodse kinderen, die van verschillende scholen in Steenwijk waren verwijderd, kregen van meester Moos les bij hem thuis aan de Tukseweg. Tot eind juli 1942 kon hij daar mee doorgaan. Toen werd hij opgeroepen om zich te melden bij kamp Conrad, een werkkamp ten westen van Rouveen aan de Conradsweg. De tewerkgestelden werden ingezet bij het bestraten van zandwegen en het uitbaggeren van sloten. Nu nog is er een Jodenweg en een Jodensloot. Op 3 oktober 1942 werden de aanwezige mannen overgebracht naar kamp Westerbork. Mozes kreeg daar een hartaanval. Nadat hij voldoende was hersteld werd hij op 23 oktober naar Auschwitz vervoerd, waar hij drie dagen later is vermoord. Hij werd 54 jaar. De beide zussen, Marianne en Margarita, bleven vol angst achter, toen Mozes naar het werkkamp moest. Op dinsdag 6 oktober 1942 verlieten de beide zusters hun huis en liepen ze over de Dolderbrug langs de melkfabriek en het Gemeentehuis in Tuk. Vlak bij de winkel van slager Lambertus Hof schuin tegenover de Bergweg zakten ze op straat ineens. Beiden hadden gif ingenomen. Marianne stierf in het huis van Hof en Margarita werd naar het ziekenhuis in Meppel gebracht en overleefde. Marianna werd een paar dagen later begraven op de Joodse begraafplaats aan de Eesveenseweg. Margarita werd voor herstel naar Deventer gezonden van waaruit ze op 13 april naar Westerbork wordt gestuurd. Een week later wordt ze op transport gezet naar Sobibor, waar ze een dag voor haar 47e verjaardag is vermoord. Ook Mannes en Isidoor, twee broers van Marianne, Margarita en Mozes, stierven in een concentratiekamp. Hun broer Hein is de enige van het gezin die de oorlog overleefde. Nadat Marianne, Mozes en Margarite verdwenen waren zijn Jan en Wietske in hun huis aan de Tukseweg 108 gaan wonen. Ter nagedachtenis aan de Marianne, Mozes en Margarita de Groot en dat de nazimisdaden niet vergeten mogen worden zijn in de stoep voor de Tukseweg 108 op 7 december 2016 drie struikelstenen gelegd.

Struikelstenen zijn geadopteerd voor:

MARIANNE DE GROOT door scholengemeenschap De Eekeringe.

MOZES DE GROOT door scholengemeenschap RSG te Steenwijk.

MARGARITA CHARLOTTE DE GROOT door scholengemeenschap De Eekeringe.

Bronnen:

- * Nationaal Archief eigen onderzoek, plaatselijk dagblad, Centr. Bureau voor Genealogie
- * KvK.
- * <https://www.drentheinoorlog.nl/bevrijding>
- * Wikipedia.
- * De bevrijding is een jaartal geworden. Noordwolde 1940/45...1985. Een stille omgang door Weststellingswerfs oorlogsgeschiedenis. Lourens Looijenga, 1985, Lokale Omroep Stichting Weststellingwerf;
- * Centraal Bureau voor Genealogie;
- * Historische Vereniging Steenwijk;
- * Leeuwarder Courant 8 april 1945, bevrijdingsbijlage;
- * Documenten Nationaal Archief; Omdat men in dit archief niet mag fotograferen of kopiëren zijn hiervan geen documenten aanwezig.
- * Wij zitten hier met een moeilijk geval". Roof en rechtsherstel van Joods (on)roerend goed in de gemeente Steenwijkerland tijdens en na de Tweede Wereldoorlog. Martin van der Linde, 2023.
- * <https://www.liberationroute.com/nl/pois/1445/execution-of-ten-dutchcollaborators-near-oldeberkoop>
- * <https://struikelsteen.nl/struikelstenen/adressen-struikelstenen-steenwijk/tukseweg-108/>

Willem Braam.

Verslag van de Algemene Leden Vergadering en Leden voor Leden activiteit op 15 april 2023.

Aanwezig waren 15 leden en er waren 2 afmeldingen binnengekomen.

Om 14.00 uur werd de vergadering geopend en werden de aanwezigen door de voorzitter welkom geheten. Als 1-ste mededeling werd gemeld dat onze webmaster Wim Sijses heeft aangegeven zijn taken niet langer kunnen uitoefenen als gevolg van drukke werkzaamheden en lange reistijden. Het bestuur heeft zijn terugtreden geaccepteerd en zal met afspraken maken om de overdracht van zijn taken soepel te laten verlopen. De 2-de mededeling had betrekking op de nieuwe folders van de NGV die ook voor de afdeling Flevoland beschikbaar zijn. De agenda van de vergadering werd goedgekeurd. Het jaarverslag werd unaniem goedgekeurd, waarbij een van de leden zijn dank uitsprak voor het vele werk wat door het bestuur was verricht in het afgelopen jaar. De aftredende bestuursleden Maurice Kruijk en Lidy Kutschruiter stelden zich beiden herkiesbaar en werden unaniem voor een termijn van 3 jaar herkozen. Elk jaar opnieuw moeten in de ALV de afgevaardigden voor de AV van het HB benoemd worden. Vanwege het terugtreden van Wim Sijses is Piet Peeters voorgedragen door het bestuur en herbenoemd als 1-ste afgevaardigde. Ook werd een oproep gedaan zich aan te melden voor de vacatures die er zijn in het afdelingsbestuur. Er is dringend behoefte aan versterking voor een PR medewerker/ webmaster, algemeen bestuurslid die de taak krijgt de coördinatie van cursussen en workshops op zich te nemen en voor een 1-ste afgevaardigde voor de AV van het HB. Ook werden de bestuurswisselingen in het HB besproken. Casper de Jong is als secretaris opgevolgd door Henriette Adema en Sjack Kasius is benoemd tot algemeen bestuurslid. Er is in het HB nog een vacature voor 2-de secretaris. Daarna kwamen de nieuwe activiteiten ter tafel, de workshops WEKEN MET ALDFAER op 13 mei en 17 juni in samenwerking met De Nieuwe Bibliotheek in Almere en de workshop ONTDEK JE EIGEN FAMILIEGESCHIEDENIS op 9 september in samenwerking met de FlevoMeer Bibliotheek in Zeewolde. Vanaf september starten we ook in Zeewolde met een maandelijks voorouderspreekuur in de FlevoMeer Bibliotheek op de 2-de zaterdag van de maand. De vergadering werd afgesloten met een rondvraag waarna iedereen aan de koffie en thee kon. De tafels werden verplaatst en toen konden de laptops op tafelkomen en was de mogelijkheid om hulp te vragen over programma's, vastgelopen onderzoek of om te laten zien wat je allemaal had gevonden bij je zoektocht naar je voorouders. Er werd volop gebruik gemaakt van deze mogelijkheid en om 16.30 uur keerde iedereen weer tevreden huiswaarts. Een geslaagde middag dus.

Excursie naar het Stadsarchief Amsterdam

Op 10 mei 2023 heeft de NGV Afdeling Flevoland een excursie georganiseerd aan het Stadsarchief Amsterdam. Om 10.30 uur werden we ontvangen door medewerkers van het Stadsarchief en om 11.00 uur begon een levendige presentatie door Bart Schuurman over het gebruik van de website en voorbeelden van wat er allemaal te vinden is via de website van het archief. Hij liet een voorbeeld zien van 'Inventarissen', bijv. Burgerlijke Stand, code 5009 waar gezocht kan worden op naam via tienjarige tafels, eenjarige tafels door naar aktes.

Het volgende voorbeeld wat hij liet zien code 5000 Archief Bevolkingsregister. Hier vindt je terug het Ondertrouwregister, dat meer informatie bevat dan het Trouwregister. Het Bevolkingsregister geeft de dynamiek weer tussen de Doop, Trouw- en Begraafboeken. Het Bevolkingsregister bestaat vanaf ca 1850 uit gezinskaarten, waar alle gegevens van een persoon zijn vastgelegd en woningkaarten waar alle gegevens van personen die op een adres wonen zijn vastgelegd.

De op de website regelmatige terugkomende tabellen 'Overgenomen delen' zijn in principe afgewerkte kaarten van personen die vertrokken zijn naar andere plaatsen. Persoonskaarten moesten worden opgestuurd naar de nieuwe woonplaats, maar een kopie van de kaart werd

opgenomen in de 'Overgenomen delen'. Ook vindt je vaak terug het 'Omnummer register', waarin is vastgelegd de wijzigingen van de huisnummers zoals die zijn doorgevoerd in 1826, 1850 en 1875. In de archieven per godsdienst zijn de weeshuizen opgenomen, zoals Burgerweeshuis, Aalmoezeniersweeshuis e.a. In de 'Adresboeken' vind je de gegevens vanaf 1882 van bedrijven, winkels en zelfstandig ondernemers. Ook via de inventarissen is het archief van het stadsbestuur van Amsterdam terug te vinden onder Algemene Zaken. Het archief van de brandweer van Amsterdam is te benaderen via de 'Inventarissen' Brandweer.

Daarna werd onze groep opgedeeld in 2 groepen en begonnen we aan de rondleiding door het monumentale gebouw. Onze gids wist heel veel te vertellen over de historie van het gebouw en de geschiedenis van Amsterdam. Het was jammer dat we niet konden kijken in de archiefkelders. Na een gezamenlijke en ietwat verlate lunch bij La Place aan het Rokin toog iedereen weer tevreden naar huis. Het zoeken op de website van het Stadsarchief was toch voor de meesten wel weer wat makkelijker geworden.

Piet Peeters.

Verslag van de workshop WERKEN MET ALDFAER op 13 mei 2023

Op verzoek van vele leden hebben we met een viertal vrijwilligers een workshop samengesteld waarbij het invoeren van gegevens in het stamboomprogramma Aldfaer centraal stond. De Nieuwe Bibliotheek heeft in het kader van 'een leven lang leren en ontwikkelen' de ruimte en de benodigde apparatuur beschikbaar gesteld om de workshop uit te voeren. We hebben afspraken gemaakt over 2 workshops, op 13 mei en nog één op 17 juni. Via een nieuwsbrief hebben we onze leden op de hoogte gebracht en al snel was de eerste workshop volgeboekt. De Nieuwe Bibliotheek heeft het persbericht over de workshop op hun website geplaatst en ook de tweede workshop was snel volgeboekt. Bij de eerste workshop waren 12 inschrijvingen, waarvan 8 leden en 4 niet-leden. Zaterdag 17 juni voor de tweede workshop zijn alle inschrijvingen van niet-leden.

Antoinette Timmermans had een presentatie voorbereid, waarbij stap-voor-stap de installatie werd doorgenomen en het vastleggen van gegevens in het programma werd voorgedaan aan de hand van een nieuwe stamboom van Cornelis Lely.

Na de koffiepauze was de mogelijkheid om zelf aan de slag te gaan met de opgedane kennis, waarbij ze ondersteund werden door onze vrijwilligers. Hiervan werd ruim gebruik gemaakt. Twee deelnemers waren zo enthousiast dat ze terplekke besloten om lid te worden van de NGV.

Na de workshop van 17 juni gaan we in overleg met Mw. Naoual El Khalfioui, Programma-coördinator Cultuur & Leven Lang Ontwikkelen van De Nieuwe Bibliotheek bekijken of en hoe wij een vervolg gaan geven aan deze activiteit.

Namens het 'workshop team' ,

Antoinette Timmermans, Peter Bedeker, Joop Campfens en Piet Peeters.

Inhoudsopgave

Agenda	2
Voorouderspreekuur in Zeewolde.....	2
Lezing op 10 juni as. door Huub van Helvoort: Paleografie 2.0	3
Lezing : Het nut van oude belastingregisters	4
Bestuursleden en afgevaardigde gezocht	6
Levensloop van een NSB-familielid	7
Verslag van de Algemene Leden Vergadering en Leden voor Leden activiteit op 15 april 2023.....	26
Excursie naar het Stadsarchief Amsterdam	27
Verslag van de workshop WERKEN MET ALDFAER op 13 mei 2023.....	29
Inhoudsopgave.....	30
Bestuur	31
Redactie	31
Voorouderspreekuren	31

Bestuur

Willy van der Most	voorzitter
Piet Peeters	secretaris en 2-de afgevaardigde
Maurice Kruijk	penningmeester
Vacature	webredacteur en 1-ste afgevaardigde
Lidy Kutschruter	lid en notulist

Coördinatoren:

Peter Bedeker	Coördinatie en organisatie Voorouderspreekuren.
Antoinette Timmermans	Planning en organisatie lezingen en excursies.

Redactie

Maurice Kruijk
Piet Peeters

Voorouderspreekuren

Almere

Peter Bedeker
Antoinette Timmermans
Piet Peeters
Joop Campfens
Geert Baas

Emmeloord

Willem Braam
Jaap van Woudenberg
Harry Kramer

Kampen

Neel Wijshake

Lelystad

Jonny Serno
Maurice Kruijk

Swifterbant en Dronten

Fred van der Zwan